

Bilag 1

Læsning i alle fag
Frederiksberg skolevæsen
Lektor Merete Brudholm
CVU Sjælland
Nationalt Videncenter for Læsning

Til drøftelse i klassens lærerteam

Læsning i alle fag

Hvilke læsemåder behersker eleverne i relation til genrerne fortællende og informerende tekster, og hvilke skal implementeres i jeres handlingsplan for klassens læsning

Læsemåder

Fortællende tekster

- Oversigtslæsning – få overblik over bogen
- Nærlæsning – fiktionskompetence – læse mellem linjerne, læse med en blyant i hånden
- Oplæsning – betoning, flow, pauser, mv.
- Oplevelseslæsning – læse for fornøjelsens skyld

Informerende tekster

- Oversigtslæsning – få overblik over materialer (forside, bagside, billeder, indholdsfortegnelse, faktabokse, andet)
- Punktlæsning – lede efter en bestemt oplysning
- Indlæringslæsning/nærlæsning – forstå og huske hvad der står – læse med en blyant i hånden
- Oplevelseslæsning – læse for fornøjelsens skyld
- Oplæsning – betoning, flow, pauser, m.m.

Læseforståelsesstrategier

Hvilke læseforståelsesstrategier behersker eleverne i relation til fortællende og informerende tekster, og hvilke skal implementeres i jeres handlingsplan for klassens læsning?

Fortællende tekster

- Forudsigelse/titel
- Betydningsordkort m.m.
- Tankekort- person-kort
- Hvem er du-kort
- Fortællingskort
- Fortællingsansigt
- Hændelseskort
- Resume
- To-kolonne-notat
- Sammenligningskort
- Stille spørgsmål til tekster – herunder "afklaring"

Informerende tekster

- Forudsigelse/titel/overskrifter
- Betydningsordkort
- Tankekort- emne-kort
- Resume
- Procesnotater (matematik)
- Styrkenotater (over-underbegreber)
- Årsag-følge-kort

- To-kolonne-notat
- Sammenligningskort (ens/forskellig)
- Søjlediagram
- Tidslinje
- V-Ø-L- modellen
- Stille spørgsmål til teksten – herunder "afklaring"

Overordnet:

- Gensidig undervisning: 1) opsummere, 2) stille spørgsmål, 3) forudsige, 4) afklaring (LF 197-208)
- Læseforståelsesstrategier – FØR- UNDER- EFTER (LF 208-209)
- At arbejde med en spørgehorisont til tekster (LF 170-171)
- At arbejde metakognitivt – Tjek din forståelse-kort (LF 215)
- Evalueringsstrategi (LF s. 216)

Forslag:

"Dagens ord"– "mine ord" – elevens ordbog

Alle fag arbejder med relevante betydningsordkort der, i alfabetisk rækkefølge, sættes ind i elevens personlige ordbog. I ordbogen sidder også ordkort omhandlende de ord som eleven selv har valgt som værende vanskelige mm.

Der kan skelnes mellem det generelle ordforråd, det specifikt faglige ordforråd og det såkaldt førfaglige ordforråd.

Ordbogens ordforråd danner basis for arbejdet med stavning, leg med sproget, fri skrivning, mm. Det er væsentligt at ordene bliver anvendt i mange sammenhænge.

Handleplan for læsning

Med baggrund i det udleverede inspirationsmateriale udarbejder klassens lærerteam en handleplan for læsning. Den enkelte faglærer noterer hvilke læsemåder og hvilke læseforståelsesstrategier der har særligt fokus i det pågældende fag i relation til planen således at det tydeligt fremgår hvem der tager sig af hvad og hvornår.

Dansklæreren koordinerer og er hovedansvarlig for sammenhæng og progression i undervisningen.

Eksempel på handleplan for læsning og skrivning (inspiration: handleplaner/Jørgen Frost/Norge):

Fokusområde	Mål	Skolens egne tiltag	Tid	Ansvarlig
Motivation for læsning og skrivning	Læselyst og skriveglæde	<ul style="list-style-type: none"> Planlagt og regelmæssig oplæsning for eleverne Fast tid til oplevelseslæsning hver dag Regelmæssig brug af biblioteket Omfattende og let adgang til bøger/læsestof Systematiske læsestimulerende tiltag 		Klasselærer Lærerteam
Videreudvikle læse-skrivefærdighederne Afkodning/automatisering Læseforståelse	<p>Videreføre automatiseringen af den fonologiske læsestrategi og efterhånden tage den ortografiske læsestrategi i brug</p> <p>Kunne tilegne sig indholdet i en tekst</p> <p>Bruge forforståelse i mødet med nye tekster</p> <p>Arbejde med grafiske modeller</p> <p>Arbejde med ordkort</p> <p>Overvåge egen forståelse under læsning</p>	<ul style="list-style-type: none"> Regelmæssig læsning af tekster med passende niveau Individuelt tilpasset "læselektie" hver dag "Mængdetræning", læse tekster for at øge læsehastigheden Begyndende systematisk undervisning i udvalgte læseforståelsesstrategier Arbejd med overskrifter Arbejd med genrekendskab Arbejd med læseformål Hvordan en tekst kan være organiseret fx i fagbøger (billeder, billedtekst, ordforklaringer, sam-mendrag mv.) Formulere forventninger til en tekst Stoppe op ved ord og sætninger der ikke forstås – diverse ordkort Tjekke egen forståelse (læse igen, spørge andre) 		
Retstavning	Sikker og automatisk retstavning			
Skrivning	<p>At skrive tekster i forskellige genrer</p> <p>Skrive fortælling med indledning, handling og slutning</p>			
Evaluering	Læsehastighed/læseforståelse	Relevante test m.v.		

Elevers læserapport

Forslag udarbejdet af Merete Brudholm, CVU Sjælland

Navn: _____
Emne: _____
Litteratur: _____

Før du læser

Hvilket læseformål havde du?
Tænkte du over hvad du vidste om emnet?
Har du anvendt VØL-modellen til at forberede din læsning?
Andre modeller?
Hvilken læsemåde/læsemåder anvendte du?
Gav overskriften dig en ide om hvad teksten handlede om?
Kendte du teksttypen?
Hvis ja! Hvilken teksttype var det?
Var der andre ting du gjorde før du læste teksten?

Mens du læser

Var der ord i teksten du ikke kendte eller forstod?
Hvis ja! Hvilke? Noterede du ukendte ord til betydningsordkort?
Hvis ja! Hvilke?
Stillede du spørgsmål til teksten eller til dig selv for at kontrollere om du forstod indholdet i teksten?
Hvis ja! Nævn et par spørgsmål.
Tænkte du over om det du læste passede sammen med noget du vidste i forvejen?
Er der andre ting du gjorde mens du læste teksten?
Hvis ja! Skriv hvad du gjorde.

Efter du har læst

Lavede du et resume?
Hvis ja! Hvorfor?
Hvis nej! Hvorfor ikke?
Har du anvendt ordkort? Hvis ja. Hvilke?
Giver betydningsordkortet dig et godt overblik over ordets betydning. Skriv din mening.
Anvendte du grafiske modeller for at få overblik over tekstens opbygning?
Hjalp de? Skriv din mening.
Var der billeder eller figurer til teksten?
Kunne du se sammenhængen mellem billeder og afsnit i teksten? Skriv din mening.
Var teksten tilpas svær at læse? Skriv din mening.
Stillede du spørgsmål til teksten?
Hvis ja! Hvilken type spørgsmål?
Var der andre ting du gjorde? Hvis ja!
Skriv kort hvad du gjorde.

Elevers "læsehuskeliste"

Forslag udarbejdet af lektor Merete Brudholm
Frit efter Vigdis Refsdal/Frogn/Norge

Navn: _____
Emne: _____
Litteratur: _____

Læsehuskeliste

Før
Hvad handler teksten om? (læs overskriften)
Hvad ved jeg i forvejen? (skriv det ned)
Hvordan er teksten bygget op? (orienter dig i teksten/bogen)
Hvorfor skal jeg læse? (få et overblik, finde en bestemt (oplysning, lære)
Hvordan skal jeg læse? (oversigtslæse, punktlæse, nærlæse)
Hvad kan jeg "spørge" teksten om? (lave spørgsmål)
Hvad tror jeg teksten handler om? (at forudsige)
Kan jeg bruge en model? (skriv det du allerede ved ind i Modellen)

Mens

Hvad er det vigtigt at lægge mærke til? (få fat i hovedindholdet)

Forstår jeg det jeg læser? (ord, sætninger, mening)

Passer jeg på at læse rigtigt? (læse om igen, læse nøjagtigt)

Undersøger jeg når noget er uklart? (slå op, spørge)

Skriver jeg nye ord op? (lav en liste)

Noterer jeg noget undervejs?(nøgleord, punkter)

Kan jeg skrive ind i en model ?

Efter

Kan jeg lave et resume af teksten? (skrive)

Kan jeg skrive ind i modellen? (skrive)

Hjælper modellen mig til at forstå og huske? (tænke)

Hvad har jeg fået svar på? (tjek spørgsmålene)

Hvad har jeg lært? (tænk og skriv)

Kan jeg lave spørgsmål til andre? (være "lærer")

Evalueringsnotat

Formål: At evaluere resultatet af at arbejde med læsning i alle fag på baggrund af udarbejdelse af en fælles handleplan for læsning.

<i>Dokumentation</i>	
Mål for undervisningsforløbet specielt med henblik på læsning i alle fag	
Udvalgte trinmål fra de fag der indgår i forløbet	
Udvalgte læseforståelsesstrategier som eleverne skal lære at anvende	
Metakognitive strategier	
Læringsmål som eleverne kan forstå og arbejde ud fra	
Tegn på målopfyldelse herunder valg af evalueringsmetode: test, kontrolspørgsmål, kvalitative vurderinger, "Elevens læserapport", elevens "læsehuskeliste", portfolio, m.m. Nævn her de evalueringsmetoder I har valgt:	
Resultatet af den gennemførte evaluering <i>Lærernes refleksioner vedr. undervisningsforløbet</i>	
Hvad har fokus på læsning i alle fag betydet for: Elevernes læring og udbytte herunder deres resultater? Lærernes planlægning og udførelse af undervisningen?	
Nævn de former for dokumentation jeres undervisningsforløb har frembragt, fx underviserens notater, skriftlige opgaver, elevproduktioner, test, m.m.	
Hvilke konsekvenser drager I på baggrund af evalueringen af undervisningsforløbet: Hvad vil I inddrage i senere undervisningsforløb? Hvad vil I afvikle eller forbedre i kommende forløb?	
Angående de fastsatte mål: Hvad ved I nu om elevernes målopfyldelse? Hvad skal der følges op på? Hvem har ansvar og hvordan?	
Samtale med skoleledelsen om "indholdet" i evalueringsnotatet Hvad skal der følges op på? Hvem har ansvar for opfølgningen? Hvornår skal opfølgningen ske? (deadline)	